

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Приазовський державний технічний університет»

М.Г.Білопольський

К.Г.Рєва

О.В.Балашова

**ОБЛІК ТА АНАЛІЗ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ**

Навчальний посібник

Маріуполь

2013

42/4
5613

УДК 658
ББК 65.298 – 24я73
Б43

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 1/11 – 18319 від 23.11.2012р).

Рецензенти:

Андрієнко В.М. - завідувач кафедри інформаційних систем управління Донецького національного університету, доктор економічних наук, професор

Бражнікова Л.М. – завідувач кафедри обліку та аудиту Донецького інституту міського господарства КУУП, доктор економічних наук, старший науковий співробітник

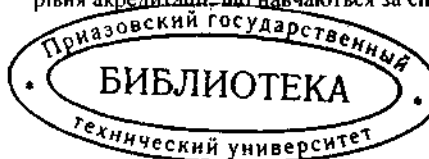
Логутова Т.Г. - завідувач кафедри інноватики та управління ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», доктор економічних наук, професор

Білопольський М.Г.

Б 43 Облік та аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємств : навчальний посібник / М.Г.Білопольський, К.Г.Рєва, О.В.Балашова. – Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – 271 с.
ISBN 978-966-604-131-2

Розглянуто загальні принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності, викладено методику обліку операцій ЗЕД підприємства, представлено методику аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств в сучасних умовах господарювання.

Рекомендовано для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації, що навчаються за спеціальністю «Облік та аудит»

УДК 658
ББК 65.298 – 24я73

© Білопольський М.Г.
© Рєва К.Г.
© Балашова О.В., 2013

ISBN 978-966-604-131-2

571403

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1 Загальні принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності	8
1.1 Зміст, види та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності	8
1.2 Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	13
1.3 Організаційні засади здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємствами	37
1.4 Досвід підприємницької діяльності на світових ринках	50
1.5 Тести для самоконтролю	67
1.6 Питання для перевірки знань	70
Розділ 2 Облік зовнішньоекономічної діяльності підприємства	72
2.1 Облік операцій з валютними цінностями	72
2.2 Облік розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності	83
2.3 Облік операцій імпорту товарів, робіт та послуг	89
2.4 Облік експортних операцій.	97
2.5 Облік інвестиційної діяльності суб'єктів ЗЕД	103
2.6 Звітність підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність	115
2.7 Завдання для самостійного розв'язання	121
2.8 Тести для самоконтролю	132
2.9 Питання для перевірки знань	136
Розділ 3 Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства	138
3.1 Сутність, зміст та види аналізу зовнішньоекономічної діяльності	138
3.2 Методи, прийоми та інформаційне	143

забезпечення аналізу зовнішньоекономічної її діяльності	
3.3 Аналіз об'єктивних умов виходу українських підприємств на зовнішній ринок	152
3.4 Аналіз показників зовнішньоекономічної діяльності	167
3.5 Аналіз ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємств	189
3.6 Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства	204
3.7 Аналіз зовнішньоекономічного положення країни і стану зовнішньоекономічних зв'язків	214
3.8 Завдання для самостійного розв'язання	225
3.9 Тести для самоконтролю	245
3.10 Питання для перевірки знань	247
Бібліографічний опис	248
Предметний покажчик	254
Додатки	255

ВСТУП

Важливим чинником економічного прогресу суспільства є зовнішньоекономічна діяльність підприємств. Для підприємств України – це перспективна галузь в міжнародному бізнесі. Розвиток ринкових міжнародних відносин, входження в міжнародну економічну співдружність, в міжнародний розподіл праці, ефективність реалізації переваг в зовнішній торгівлі є об'єктом ретельного обліку та всебічного аналізу.

Зовнішньоекономічна діяльність України на сучасному етапі знаходиться у стадії становлення, що супроводжується постійною зміною законодавства, що регулює порядок здійснення, оформлення, оподаткування та обліку зовнішньоекономічних операцій підприємств. Через постійну зміну нормативних актів, перегляду, доповненню та часткових замін потребують підручники, навчальні посібники, та змісти навчально-методичних комплексів, що забезпечують підготовку сучасних фахівців з економіки, бухгалтерського обліку та менеджменту. Під час розробки навчального посібника враховано зміни, що відбулися в обліку та регулюванні зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України, нової редакції Митного кодексу та інших нормативно-правових актів.

Підготовка сучасних фахівців економістів передбачає досконале оволодіння методологією економічного аналізу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та методикою обліку господарських операцій, що дозволяє отримати достовірну інформацію для аналізу. Тому системне засвоєння знань з обліку та аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств набуває принципового значення. Оволодіти цим блоком знань студент повинен на підставі попередньо вивченого матеріалу дисциплін «Економіка підприємства»,

«Бухгалтерський облік», «Статистика» в рамках дисциплін «Організація та методика економічного аналізу» та «Облік зовнішньоекономічної діяльності»

Мета вивчення обліку зовнішньоекономічної діяльності – формування теоретичних знань та практичних навичок обліку операцій зовнішньоекономічної діяльності. Вивчення аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств спрямовано на освоєння студентами теоретичних основ методів і прийомів аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств відповідно до чинних нормативно-законодавчих актів, а також ставить за мету формування навичок підготовки, аналізу і інтерпретації інформації в цілях пошуку і обґрунтування найбільш ефективних шляхів розвитку в цій сфері діяльності.

Для досягнення цієї мети студент, при вивченні навчальних дисциплін повинен вирішити ряд завдань. По-перше - зрозуміти та запам'ятати загальні принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності, отримати інформацію про її зміст, види та суб'єктів. Дізнатись про принципи державного регулювання ЗЕД, організаційні засади її здійснення, та досвід успішної зовнішньоекономічної діяльності на світових ринках. По-друге оволодіти знаннями з обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств в сучасних умовах. Оволодіти принципами обліку операцій з валютними цінностями, розрахункових операцій, обліку імпорту та експорту товарів та послуг, інвестиційної діяльності, методикою складання звітності підприємств - суб'єктів ЗЕД та отримання з неї необхідної інформації. На підставі цих знань студент має змогу вирішити третій блок завдань – навчитись аналізувати зовнішньоекономічну діяльність підприємства, її ефективність та ризики.

Для закріплення теоретичних питань розроблені тести і конкретні завдання, що включають виконання облікових операцій, складання зовнішньоекономічних контрактів, аналіз ефективності експортно-імпортних операцій, комерційного кредиту, фінансових результатів і фінансового стану підприємств. Для підвищення ефективності вивчення матеріалу у посібнику наведено предметний показчик та додатки, які можуть бути використано для вирішення практичних завдань та поглибленого вивчення проблем обліку та аналізу зовнішньоекономічної діяльності.